

● NÜFUSUN ÖZELLİKLERİ VE ÖNEMİ

Nüfus: Belirli bir zamanda sınırları tanımlı bir bölgede yaşayan insan sayısıdır.

Demografi: Sınırları belirli bir bölgede bulunan nüfusun yapısını, özelliklerini ve değişimini inceleyen bilimdir.

Nüfus Sayımları: Demografik, sosyal ve ekonomik verilerin toplanması, değerlendirilmesi ve analiz edilmesidir.

! Dikkat

Günümüzde nüfus sayımları şu nitelikleri öğrenmek için yapılır.

- ▶ Nüfus miktarı
- ▶ Nüfusun eğitim durumu
- ▶ Nüfusun ülkeye dağılışı
- ▶ Nüfusun sektörel yapısı
- ▶ Yaş gruplarına göre nüfus miktarı
- ▶ Nüfus hareketleri
- ▶ Kır-kent nüfusu
- ▶ Kadın-erkek nüfusu

İki tür nüfus sayımı vardır:

1. De Facto: Yüz yüze yapılan sayımdır. İnsanlar yaşadıkları yerlerde, belirli günlerde sayılırlar.

2. De Jure: İnsanlar ikametgâh kayıtlarına göre sistemden sayılırlar.

Uyarı

De Jure nüfus sayımı Türkiye’de 2007’de kullanılmaya başlandı.

- ▶ Dünya’da ilk nüfus sayımları: Çin, Sümer ve Mısır’da
- ▶ MÖ 3000-2750 tarihleri arasında yapılmıştır.
- ▶ Osmanlı’da ilk sayımlar: II. Mahmut Dönemi’nde, 1831 yılında yapılmıştır.
- ▶ Modern anlamda ilk sayımlar İskandinav ülkelerinde yapılmıştır.
 - 1749 İsveç, • 1760 Norveç, • 1769 Danimarka
 - Türkiye’de ilk sayımlar: 1927 yılında yapılmıştır.

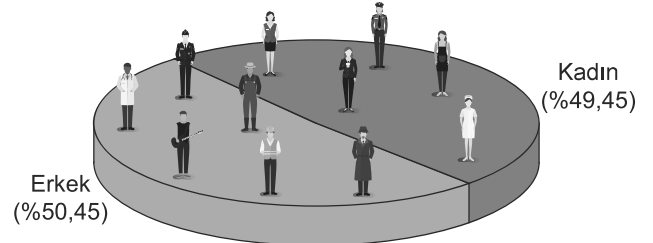
20. yy’dan önce nüfus sayımlarının yapılma amaçları

- ▶ Vergi miktarını belirlemek
- ▶ Asker sayısını belirlemek

● Nüfusun Özellikleri

1. Nüfusun Cinsiyet Yapısı

Kadın ve erkek nüfus oranını ifade eder.

- ▶ Göç veren yerlerde kadın nüfus sayısı daha fazladır.
- ▶ Göç alan yerde erkek nüfus sayısı daha fazladır.
- ▶ Kadın-erkek sayısına bakılarak ülkelerin gelişmişlik seviyeleri hakkında yorum yapılamaz.

2. Ortalama Yaşam Süresi

Bir insanın ortalama ne kadar yaşadığını ifade eder.

- ▶ Ülkelerin gelişmişlik seviyesine göre farklılık gösterir.

	Genel	Erkek	Kadın
Japonya	84,3	81,5	86,9
İsviçre	83,4	81,8	85,1
Güney Kore	83,3	80,3	86,1
Singapur	83,2	81,0	85,5
İspanya	83,2	80,7	85,7

Bazı ülkelerde ortalama yaşam süresi

- ▶ Ortalama yaşam süresi fazla olan ülkeler "Gelişmiş ülkelerdir." Yorumu yapılabilir. Japonya, İsviçre gibi.
- ▶ Ortalama yaşam süresi az olan ülkeler "Az gelişmiş ülkelerdir." Yorumu yapılabilir. Somali (56), Çad (59) gibi

3. Nüfusun Yaş Gruplarına Dağılışı

Nüfusun yaş gruplarına dağılışı, bir ülkenin demografik yapısını ve ekonomik oluşumunu gösterir. Genç nüfus fazlalığı, yüksek doğum oranlarını; yaşlı nüfus fazlalığı ise düşük doğum oranları ve uzun yaşam süresini ifade eder.

- ▶ Genç nüfus; az gelişmiş ülkelerde fazla, gelişmiş ülkelere azdır.
- ▶ Yaşlı nüfus; gelişmiş ülkelere fazla, az gelişmiş ülkelere azdır.
 - 0-14 → Çocuk (Bağımlı)
 - 15-64 → Yetişkin (Aktif)
 - 65+ → Yaşlı (Bağımlı)

4. Okuryazar Oranı

Nüfus sayımları sonucunda ülkelerin okuryazar verilerine de ulaşılır.

- Gelişmiş ülkelerde okuryazar oranı yüksektir. Az gelişmiş ülkelerde bu oran düşüktür. Afganistan (%28)

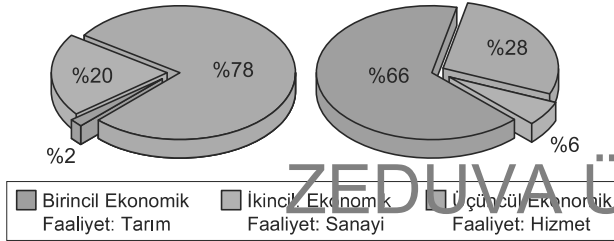
5. Doğum ve Ölüm Oranları

Doğum ve ölüm oranlarına bakılarak ülkelerin gelişmişlik seviyeleri hakkında yorum yapılabilir.

- Az gelişmiş ülkelerde doğum ve ölümler fazladır. Örnek olarak Nijerya gösterilebilir.
- Gelişmiş ülkelerde doğum ve ölümler azdır. Örnek olarak İspanya gösterilebilir.

7. Aktif Nüfusun Sektörlere Dağılışı

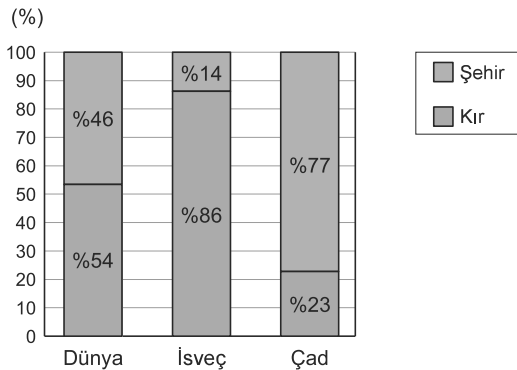
Bir ülkede tarım sektöründe çalışanların oranı fazlaysa o ülke az gelişmiş, hizmet sektöründe çalışanların oranı fazlaysa o ülke gelişmiş bir ülkedir.

- Norveç gibi gelişmiş ülkelerde hizmet sektöründe çalışanların oranı fazlayken Mali gibi ülkelerde tarım sektöründe çalışanların oranı yüksektir.

8. Şehir ve Kırsal Nüfusu

Şehir ve kırsal nüfus oranı ülkelerin gelişmişlik seviyeleri hakkında bilgi verir.

- Türkiye gibi gelişmiş ülkelerde şehirleşme oranı yüksektir.
- Çad gibi az gelişmiş ülkelerde ise şehirleşme oranı düşüktür.

• NÜFUS ARTIŞI

Doğal Nüfus Artışı: Doğumlardan ölümlerin çıkarılmasıyla ortaya çıkan nüfus artışıdır.

Gerçek Nüfus Artışı: Doğum ve ölümlerin yanında göçlerin de hesaplanmasıyla ortaya çıkar.

- Nüfus artış hızı en fazla Afrika ülkelerindedir.
 - Bunda doğum oranlarının fazla olması etkilidir.
 - Afrika'da doğal nüfus artış hızı fazladır.
- Doğu Avrupa ülkeleri, Rusya ve Küba gibi ülkelerde nüfus artış hızı %0 ile % -5 arasında değişir.
 - Bunda doğum oranlarının düşük olması etkilidir.
- Venezuela ve Suriye gibi ülkelerde ise nüfus artış hızı % -20 ile % -40 arasındadır.
- Venezuela'da ekonomik kriz, Suriye'de savaş yaşanması insanların göç etmesine neden olmuştur. Bu nedenler nüfus artış hızının Venezuela ve Suriye'de düşük olmasına yol açmıştır.

• NÜFUSU ARTIRAN FAKTÖRLER

- Doğum oranlarının fazla olması
- Sağlık hizmetlerinin gelişmesi
- Ülkelerin nüfus artırıcı politikaları
- İş imkânlarının artması
- Gelenekler
- Din
- Göçler (gelen göçler)

• NÜFUSU AZALTAN FAKTÖRLER

8 Pratik Bilgi

- Savaşlar
- Doğal afetler
- Kadının iş hayatına katılması
- Göçler (giden göçler)
- Eğitim seviyesinin artması
- Ülkelerin izlediği nüfus azaltıcı politikalar

Nüfus Artış Hızının Fazla Olmasının

Olumlu Sonuçları

- Mal ve hizmetlere olan talep artar.
- Üretim artar.
- Vergi gelirleri artar.
- İş gücü maliyeti azalır.

Olumsuz Sonuçları

- Kişi başına düşen millî gelir azalır.
- Eğitim, sağlık imkânları yetersiz kalır.
- İşsizlik artar.
- Tasarruflar azalır.
- Suç oranları artar.
- Çevre sorunları artar.
- Doğal kaynaklar tükenir.
- Demografik yatırımlar artar.

Nüfusu Artış Hızının Az Olmasının

Olumlu Sonuçları

- Kişi başına düşen millî gelir artar.
- Sağlık, eğitim kalitesi artar.
- Yatırımlar artar.

Olumsuz Sonuçları

- Yaşlı nüfus artar.
- Nüfus dinamizmini kaybeder.
- Yaşlı nüfusun giderleri artar.
- Göç almak zorunda kalır.

! Dikkat

- Nüfusun artmasının olumlu sonuçlarından biri **iş gücü** maliyetinin azalması, işçi ücretlerinin düşmesidir. Bu durum insanlar için olumlu bir sonuç gibi görünmese de ülke ekonomisi için olumludur.
- **Dinler** genel olarak nüfusun artmasını teşvik edici yönde söylemlerde bulunurlar.
- Hayata geldiğimiz andan itibaren **geleneklerimiz** evlenip çocuk yapmayı ve çoğalmayı bilincimize işler. Gelenekler nüfusu artıran faktörlerden biridir.

+ Ek Bilgi

Nüfusun İkiye Katlanma Süresi

Mevcut nüfusun aynı büyüme hızıyla kaç yıl içinde iki katına çıkacağını gösteren süredir.

- Nüfus artış hızının düşük olduğu Almanya, Japonya gibi gelişmiş ülkelerde nüfusun ikiye katlanma süresi uzundur.
 - Yani nüfus ikiye uzun yıllar sonra katlanabilir. Nüfusun ikiye katlanması yavaş olur.
- Nüfus artış hızının yüksek olduğu Somali, Afganistan, Pakistan gibi az gelişmiş ülkelerde nüfusun ikiye katlanma süresi kısadır.
 - Yani nüfus ikiye kısa yıllar içinde katlanabilir. Nüfusun ikiye katlanması hızlı gerçekleşir.

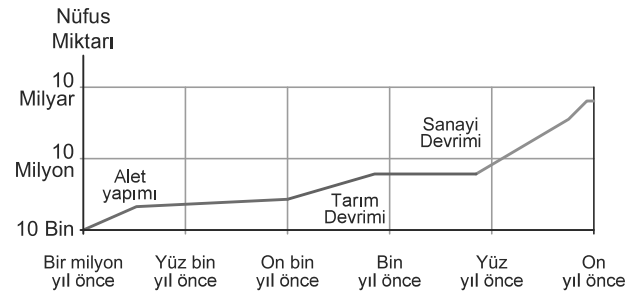
● DÜNYA NÜFUSUNUN TARİHSEL DEĞİŞİMİ

● Nüfusun Sıçrama Dönemleri

Birinci Sıçrama

Alet Yapımı: Yaklaşık bir milyon yıl önce insanlar toplayıcılık yaparak yaşamlarını sürdürüyorlardı. Vahşi yaşama karşı savunmasızdılar.

- Alet yapımının keşfedilmesiyle beslenme olanakları artmış ve insanlar vahşi yaşama karşı kendilerini savunabilmişlerdir.
- Bu durum insan ömrünü uzatmış ve nüfusta sıçrama yaşanmasına neden olmuştur.

İkinci Sıçrama

Tarım Devrimi: 10.000 yıl önce Neolitik dönemde insanların tarımı keşfetmesi sonucunda yerleşik hayat başlamıştır.

- Gıdaya ulaşma imkânları artmış ve hayat şartları, beslenme koşulları iyileşmiştir.
- Bu nüfusun ciddi bir sıçrama yapmasına neden olmuştur.
- Bu dönemde ortalama insan ömrünün 30 yıla çıktığı tahmin edilmektedir.